

ГЛАВА 2
РАЗНОЛИКОСТ И ПЛУРАЛИЗАМ

Основно ниво

Дома во Европа

2.1. Што е Европа?

Што знам за Европа и каде живеам

2.2 Јас сум дома во Европа (правење физичка мапа I)

Земјите во Европа

2.3. Јас сум дома во Европа (правење физичка мапа II)

Реки, планини и релјефни форми во Европа

2.4. Европејците се различни и еднакви

Што имаме заедничко, а што не

Глава 2: Основен концепт: “Разноликост и плурализам” (за основно ниво)

Основни информации за наставниците: кои карактеристики на Европа се присутни во секојдневниот живот на учениците?

Учениците во основно ниво имаат различна прецепција за време и простор за разлика од возрасните. Поради тоа, кога Европа се задава како тема за разработување на основно училишно ниво, многу е важно да се изнајдат допирни точки кои се адекватни за возраста на учениците, каде може да се развие дидактички концепт за изучување на Европа. Концептите за простор и поврзаност кај учениците од 5-то одделение се различни од оние на учениците од 8-мо одделение. Претходното познавање на учениците на темата, нивните моментални ставови кон Европа и нивните полиња на интерес, како и различните начини до кои доаѓаат до информација треба да се рефлектирани во неопходните информации на наставниците. Како можат учениците на основно ниво да научат за Европа? ОДГ/ОЧП не е национален концепт. Тој е концепт кој се занимава со проучување на тоа како луѓето живеат заедно во различни средини: во однос на семејството, соседство, одделение, училиште, регион, земја, и во однос на Европа.

Кога се разгледуваат секојдневните животни ситуации на учениците, станува очигледно дека денешните ученици во основните одделенија растат во една интернационална и оттука Европска димензија на нивните секојдневни животи. Учениците тоа го искусуваат во однос на интернационалноста, мултикултурализмот и мултилингвализмот во различни контексти:

- Преку дружење (соживот) - дружење со деца од различни нации и култури (во градинка, во училиште, во местото на живеење);
- Преку интернационални производи;
- Преку Европски и интернационални референци во медиумите кои учениците ги користат (книги, списанија, телевизија, Интернет, ЦД-а, итн.); и
- Преку патувања.

Многу од овие контексти се земаат и прифаќаат како такви од страна на учениците уште од најрана возраст и се учат несвесно. На пример, учениците не се свесни за потеклото на храната како шпaгeти, пица и кроасани, бидејќи го немаат искусено постепениот процес на интегрирање на конзументни производи во Европа. Во исто време, во медиумите постојано се појавуваат стереотипите и поедноставените гледишта за различни делови на нашиот континент. За учениците, овие стереотипи може да станат прво “запознавање” со Европа кое на некој начин е предвидено и моделирано. Во реалноста, тоа се повеќе ставови или субјективни верувања, отколку знаења.

Така, учениците во основно училиште не може да се сметаат за *tabula rasa* кога се зборува за Европа. Она што може да се додаде во учењето за Европа е димензијата на сортирање, систематизација, проширување и објективизирање на какво и да е претходно знаење. Учењето и поучувањето поради тоа, треба да се стреми да укажува на моментални стереотипи, предрасуди и мислења, како и фокусирање на зголемување на свеста за мултикултурното, мултилингвалното и самото по себе различно но еднакво Европско општество.

Во споредба со предметната настава учењето и поучувањето за Европа во одделенската настава треба да се искуси колку што е можно поактивно. Поучувањето треба да се засновува на еден отворен приод, кој води кон две дисциплински димензии- неутралната цел и идеалот - и кој користи многу конкретни примери од секојдневието на учениците. За оваа возрасна група, вистинската комуникација и другарството се централни дидактички димензии за учењето и поучувањето. Таму кадешто групата вклучува ученици кои имаат миграциона историја, тоа може да се користи како појдовна точка при учењето и поучувањето за Европа и луѓето кои живеат во неа.

Целта на образованието за демократско општество и човекови права е да го поддржи развојот на компетенциите во следните три подрачја. Оваа глава го има следниот компетенциски профил:

Компетенции во...		
Политичка анализа и суд	Употреба на методи	Донесување на политички одлуки и дејствување
**	**	***
<p><i>Активности</i> Во оваа лекција можат да се користат различни активности за поддршка на учениците. Наставникот мора да одлучи дали сите или само неколку ученици имаат потребна дополнителна подготовка за да можат да работат со овие Активности.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Пребарување во библиотека ☒ Пребарување на Интернет ☐ Повеќе интервјуа и анкети ☐ Интерпретирање на слики ☐ Мисловни мапи ☐ Повеќе на постери ☐ Одржување на изложби ☒ Планирање и правење презентации ☐ Подготвување фолии за графоскоп или Power Point презентации ☐ Пишување написи за во весник ☒ Драматизација ☐ Учество во дебати 		

Глава 2: Разноликост и плурализам

Дома во Европа

Кои карактеристики на Европа се присутни во секојдневниот живот на учениците?

Наслов на лекција	Цели на учењето	Задачи на ученикот	Ресурси	Методи
Лекција 1: Што е Европа?	Учениците го реактивираат своето знаење за Европа и го откриваат нивното мислење за континентот.	Учениците работата со мапа од Европа. Покажуваат од каде доаѓаат, запишуваат кои градови ги знаат, кои земји им се познати, и кои знамиња и други важни работи веќе ги знаат, итн.	Испечатени копии од мапата на Европа, портрети на земјите, пенкала, лепило, ножици, атлас, книги, Интернет (ако е можно).	Индивидуална и групна работа, пленарна дискусија.
Лекција 2: Јас сум дома во Европа (правење физичка мапа I)	Учениците “ја глумат” Европа на игралиштето во нивното училиште. Го развиваат чувството за далечина и блискост.	Учениците прават мапа на Европа на игралиштето во нивното училиште. Најпрво почнуваат со тоа што ги одредуваат границите на секоја земја. Покажуваат од каде доаѓаат.	Испечатени копии од мапата на Европа како скица, портрети на земјите, хартија во боја, атлас.	Работа во парови или групна работа.
Лекција 3: Јас сум дома во Европа (правење	Учениците развиваат чувство за сите различни	Откако ќе ги постават границите и земјите,	Испечатени копии од мапата на Европа како	Работа во парови или групна работа.

<p>физички мапи II)</p>	<p>карактеристики на Европа како континент. Започнуваат да го сфаќаат концептот на просторна поврзаност со тоа што гледаат од каде доаѓаат.</p>	<p>учениците продолжуваат со карактеристиките на релјефните форми. Ги обележуваат реките, планините и другите важни карактеристики на физичката мапа. На крајот, ја обликуваат физичката мапа.</p>	<p>скица, син материјал за обележување на реките (хартија, текстил, итн.), материјал во боја за обележување на планините и релјефните форми (хартија, текстил, итн.), атлас, фотоапарат.</p>	
<p>Лекција 4: Европејците се различни и еднакви</p>	<p>Со пленарна дискусија, учениците разбираат дека Европа има различни карактеристики. Тие размислуваат за фактот дека Европејците имаат многу заеднички карактеристики, но исто така се и многу различни едни од други.</p>	<p>Учениците ја гледаат сликата од физичката мапа. Наставникот ги вовлекува во дискусија за сличностите и различностите во а) географски и б) општествен контекст. Учениците дискутираат за општествените различности во Европа и се обидуваат да најдат решение за дијалогот и заедничкото разбирање.</p>	<p>Слика од физичката мапа, портрети на земјите, табла или flipchart, хартија.</p>	<p>Пленарна дискусија, групна работа.</p>

Час/лекција/ 1

Што е Европа?

Што знам за Европа

Цели на учењето	Учениците го реактивираат своето знаење за Европа и го откриваат нивното мислење за континентот.
Задачи на учениците	Учениците работат со мапа од Европа. Покажуваат од каде доаѓаат, запишуваат кои градови ги знаат, кои земји им се познати, и кои знамиња и други важни работи веќе ги знаат, итн.
Ресурси	Испечатени копии од мапата на Европа, портрети на земјите, пенкала, лепило, ножици, атлас, книги, Интернет (ако е возможно).
Методи	Индивидуална и групна работа, пленарна дискусија.

Опис на часот

Учениците добиваат копија со празна мапа од Европа (најдобро би било тоа да е на А3 формат). Нивната задача е да го реактивираат нивното познавање за Европа. Започнуваат да работат на различните прашања кои се наведени под мапата.

Потоа, наставникот им ги претставува информациите кои се содржани во одделот за материјали за учениците (земји и нивните главни градови, знамиња, реки, планини и релјефни форми). Учениците работат со овој материјал, но исто така можат да соберат информации од други ресурси, сè дури истите можат да ги донесат во училницата (Интернет, атлас, книги итн.).

Завршените мапи на Европа се ставени на сидот.

За домашна задача, учениците одбираат една Европска земја за нивното проучување. Го пополнуваат “Портретот на земјата” се до вториот час. Исто така, треба да најдат партнер со кој можат да работат на наредните часови и кои би избрале земја за проучување која е блиска до онаа која ученикот ја избрал.

Час/Лекција 2

Јас сум дома во Европа (правење на физичка мапа I)

Што знам за Европа

Цели на учењето	Учениците “ја глумат” Европа на игралиштето во нивното училиште. Го развиваат чувството за далечина и блискост.
Задачи на учениците	Учениците прават мапа на Европа на игралиштето во нивното училиште. Најпрво почнуваат со тоа што ги одредуваат границите на секоја земја. Покажуваат од каде доаѓаат.
Ресурси	Испечатени копии од мапата на Европа како скица, портрети на земјите, хартија во боја, атлас.
Методи	Работа во парови или групна работа.

Информација

Терминот “физичка мапа” се користи во два контексти. Најпрво, физичка мапа во контекстот на картографија опишува мапа која покажува одреден белег кој може лесно да се идентификува како планина, река, езеро, океан и други трајни географски одлики. Второ, терминот физичка мапа исто така се користи во контекст на генетика, каде се опишува колку ДНК разделува два гена и се мери во основни парови, наспроти генетичка мапа.

Во контекстот на овие серии на часови за Европа ние го користиме терминот “физичка мапа” во картографски контекст, но исто така и во многу активна смисла - кога учениците ќе ја “глумат” мапата. Само на тој начин, тешките просторни релации, концептот на граници, должината на реките и височината на планините може да станат разбирливи за учениците од основно училиште. Ова исто така може да им помогне на учениците да ги разберат општествените аспекти на заедничкото живеење на Европскиот континент. Со самото градење и потоа стоење “внатре во” земјите, учениците може физички да ги осознаат своите соседи и може да ги разберат полесно границите и бариерите, како на пример странски јазици, култура и други различности кои се засебни за секоја земја. Концептот на градење на физичка мапа се поврзува со аспекти на учење со активно учество во процесот и со конкретни искуства.

Опис на часот

Учениците работат во парови за двете земји кои ги имаат избрано за истражување како домашна работа (задача која ја добија на крајот на првиот час). На час ги носат портретите на земјите и сите информации кои ги имаат за своите земји. Исто така тие ги носат со себе и мапите на Европа.

Целото одделение се состанува на училишното игралиште. Наставникот им дава инструкции на учениците да изградат физичка мапа на Европа со користење на различни материјали кои им се на располагање. Двајца ученици работат на по една земја. Наставникот ја поставува скицата на мапата и притоа го дефинира просторот во кој учениците можат да работат.

Следно, учениците започнуваат да ги одредуваат границите на земјите. Мора да бидат сигурни дека местоположбата на секоја земја е правилна. Потоа може да ги обележат главните градови и да ги стават знаменцата на мапата.

Откако ќе го направат тоа, секој ученик треба да застане до својата земја и да започне дијалог со ученикот од соседната земја. Треба да разменуваат информации за својата земја. Може да настанат невидливи бариери, како на пример зборување на странски јазик. Како резултат на портретот на земјата кој секој ученик треба да го направи, треба да е можно секој ученик да е способен да размени макар неколку зборови од “својот” странски јазик на земјата која ја застапува. Остатокот од дијалогот треба да се одвива на нивниот мајчин јазик. Учениците треба да се трудат да направат што е можно повеќе дијалози со своите соученици за соседните земји.

Час/Лекција 3

Јас сум дома во Европа (правење физички мапи II)

Реки, планини и релјефни форми во Европа

Цели на учењето	Учениците развиваат чувство за сите различни карактеристики на Европа како континент. Започнуваат да го сфаќаат концептот на просторна поврзаност со тоа што гледаат од каде доаѓаат.
Задачи на учениците	Откако ќе ги постават границите и земјите, учениците продолжуваат со карактеристиките на релјефните форми. Ги обележуваат реките, планините и другите важни карактеристики на физичката мапа. На крајот, ја обликуваат физичката мапа.
Ресурси	Испечатени копии од мапата на Европа како скица, син материјал за обележување на реките (хартија, текстил, итн.), материјал во боја за обележување на планините и релјефните форми (хартија, текстил, итн.), атлас, фотоапарат.
Методи	Работа во парови или групна работа.

Опис на часот

Откако ќе ги обележат границите на земјите и нивните главни градови, како и нивните знамиња, учениците продолжуваат да работат на поставување на реките и релјефните форми. Тоа значи дека сите ученици нема да бидат ангажирани, бидејќи не сите земји во Европа имаат големи реки и релјефни форми. Наставникот може да ги распредели овие ученици во нови групи или пак учениците кои веќе завршиле со својата земја може да ги распредели во друга група.

Учениците може да користат различни материјали како текстил, хартија, итн., за да ги обележат формите и другите релјефни форми.

Учениците може исто така да додадат и други елементи на физичката мапа, но тоа треба да е по своја волја. Учениците треба да се решат дали ќе го направат тоа или не; исто така тоа зависи од информациите кои тие ги нашле кога истражувале за земјата за која требало да истражуваат (на пример, за храна, славни личности, итн.).

Кога физичката мапа е готова, истата треба да се слика. Најдобро би било кога би се направиле две фотографии од неа - една во која учениците ”стојат” во своите земји и една без учениците, за да може јасно да се видат сите реки, планини и релјефни форми.

Час/Лекција 4

Европејците се различни и еднакви

Што имаме заедничко, а што не

Цели на учењето	Со пленарна дискусија, учениците разбираат дека Европа има голем број на карактеристики. Тие размислуваат за фактот дека Европејците имаат многу заеднички карактеристики но исто така се многу различни едни од други.
Задачи на учениците	Учениците ја гледаат сликата од физичката мапа. Наставникот ги воведува во дискусија за сличностите и различностите во а) географски и б) општествен контекст. Учениците дискутираат за општествените различности во Европа и се обидуваат да најдат решение за дијалогот и заедничко разбирање.
Ресурси	Слика од физичката мапа, портрети на земјите, табла или flipchart, хартија.
Методи	Пленарна дискусија, групна работа.

Опис на часот

Учениците седат во круг. Наставникот им ги презентира фотографиите од физичката мапа. Задача на учениците е да ги гледаат сликите и да размислат за сличностите и разликите на мапата.

Треба да одговорат на прашања како што се:

- Во кои делови од Европа има високи планини?
- Каде се наоѓаат најдолгите реки?
- Кои земји имаат слични релјефни форми?
- Во кои земји луѓето зборуваат на ист јазик?
- Кои земји делат море?

Тие ги користат портретите на земјите за да соберат информации. Тие ги претставуваат своите земји преку презентација или во форма на изведба.

Како втор чекор, наставникот поставува нови прашања за да може да се развие нова дискусија. Освен природните и географските сличности и разлики, постојат и други видови на разлики во Европа, како општествените разлики или феномени како предрасуди. Наставникот ги мотивира учениците да ги искажат своите мисли на глас за општествените разлики во Европа со поставување на прашања како:

- Дали има богати и сиромашни луѓе во Европа? Кои се богати? Кои се сиромашни?
- Дали животот е потежок во некои европски земји за разлика од други? Зошто?
- Зошто многу луѓе ги напуштаат своите земји за да живеат во друга земја? Кои се причините за тоа?

Откако учениците ќе ги искажат своите мислења за овие не-географски разлики и сличности, учениците треба да се групираат во групи од по четири и да изнајдат идеи како да дојдат до разбирање на овие општествени разлики во Европа без да се негираат националните идентитети, и со тоа би поттикнале интеркултурен дијалог. Тие ги запишуваат своите идеи на мали парчиња хартија и потоа ги презентираат своите идеи пред целиот клас. Потоа ги ставаат парчињата хартија веднаш до фотографиите од физичката мапа (ова помага со визуелизација).